

[Електронний ресурс] / S. Daković // Südslavistik online. – 2011. – № 3. – Режим доступу : <http://www.suedslavistik-online.de/03/03.pdf>.

СПИСОК НАЗВ ДЖЕРЕЛ:

6. Алексиева М. Английско-български тематичен речник / М. Алексиева, Б.Атанасова, М. Пожарлиева // София : Прага и Махони, 1993. – 603 с.; **7.** Английско-български тематичен речник на съвременния български език / под ред. В.Алексиева – София : Колибри, 2003. – 432 с.; **8.** Бабов К. Тематичен руско-български речник / К. Бабов, А. Въргулев. – София : Народна просвета, 1961. – 888 с.; **9.** Габод Ф. Немско-български тематичен речник на съвременния немски език / Ф.Габод и др. – София : Колибри, 2006. – 473 с.; **10.** Илюстрован английско-български речник / А. Георгиева, Б.Басмаджиев, В. Димитров. – София : Петр Берон, 1993. – 385 с.; **11.** Илюстрован тематичен речник / В. Голев, Кожухарова, З. Боев и др. – София : Фют, 2006. – 608 с.; **12.** Корбей Ж.-К. Английско-френски тематичен визуален речник / Ж.-К.Корбей, А. Аршамболь. – София : Библиотека 48, 1992. – 915 с.; **13.** Ласкаров Г. Тематичен френско-български речник / Г. Ласкаров, П. Гълъбов. – София : Колибри, 1999. – 355 с.; **14.** Легурска П. Тематичен речник на термините на народния календар (зимен цикъл) / П. Легурска. – София : Херос Пресс, 2000. – 265 с.; **15.** Многоезичен тематичен речник на европейската интеграция / Ж. Попова и др. – София : Колибри, 2007. – 512 с.; **16.** Петезичният тематичен бизнес речник. – София : Колибри, 2009. – 302 с.; **17.** Руско-български тематичен речник на фразеологизмите / под ред. на С. Влахов. – Велико-Търново : Абагар, 1994. – 272 с.; **18.** Хесапчева-Малешкова Цв. Немско-български тематичен речник / Цв. Хесапчева-Малешкова. – София : Абагар, 1991. – 703 с.; **19.** Англо-български кулинарен речник [Електронний ресурс]. – Режим достпу: <http://sharemykitchen.com/bg/culinary-dictionaries-2/english-bulgarian-culinary-dictionary/>; **20.** Тематичен немско-български речник на поговорките, сенценциите и устойчивите словосъчетания [Електронний ресурс]. - Режим достпу: www.bulgaren.org; **21.** Английско-български и българско-английски електронен речник [Електронний ресурс]. - Режим достпу: www.bulgarian-dictionary.ectaco.cz.

Нікітіна Ф.О. (Київ, Україна)

Запозичення і переклад в умовах глобалізації

У статті досліджується вплив глобалізації на запозичення і переклад.

Ключові слова: запозичення, переклад, глобалізація.

В статье исследуется влияние глобализации на заимствования и перевод.

Ключевые слова: заимствования, перевод, глобализация.

The article investigates the influence of the globalization on the loan-words and the translation.

Key words: loan words, translation, globalization.

У наш час предметом дослідження в різних галузях гуманітарних наук виступає глобалізація, переважно в позитивних проявах (надзвичайне прискорення інформаційних потоків, швидкий доступ до інформації з боку необмеженої кількості користувачів та ін.). У багатьох дослідженнях глобалізація розглядається як унікальне явище, що стало можливим лише в наш час. Не дискутуючи з цією очевидною істиною, варто, однак, визнати, що в історії людства, принаймні в історії країн Європи, відбувалися неодноразові спроби глобалізації більшого чи меншого обсягу, спричинені політичним або релігійним авторитетом певних країн. Впливи такої «малої глобалізації» були відчутними як у гуманітарних галузях науки, так і на мовах країн, що зазнали дії таких процесів. Перш за все, такі впливи відбивалися на лексиці – на прямих і непрямих запозиченнях (у вигляді калькування). Як відомо, в Середні віки, коли формувалися нові національні європейські мови, на них дуже сильно впливала латинська мова. Це пояснюється не лише минулим авторитетом величезної Римської імперії, а й міцним авторитетом католицької церкви: у багатьох країнах служба Божа проходила латиною. У частині країн Східної Європи таку ж глобалізаційну роль відіграла грецька мова, про що свідчить як лексика, так і словотвір української і російської мов. У цих мовах понад тисячу років зберігаються та функціонують кальки, утворення як перекладів слів та навіть афіксів грецької мови.

Пізніше велику глобалізаційну роль в історії країн Європи відіграла французька мова. При цьому найбільшим «ступенем поглинання» відзначалася ще з часів раннього Середньовіччя англійська мова. Адаже основа тих англійських запозичень згодом опинилася в сучасних мовах германських, романських, слов'янських.

Про глобалізаційну роль латини і французької мови (починаючи з її раннього стану), свідчать спроби, які проводилися нестихійно, щоб позбутися запозичень та замінити їх калькуванням або утворенням нових слів з питомих лексичних елементів (що, до речі, теж є калькуванням).

На початку XIX ст. в Німеччині набрав сили рух під назвою «Entfälschung und Verdeutschung», прибічники якого намагалися вилучити з німецької мови латинські та французькі запозичення, кількість яких дуже збільшилася, починаючи з XVII ст. і стала надмірною в часи так званих «наполеонівських війн» у Європі. «Позбавлення від фальші та значення»

(бо саме так перекладається гасло цього німецького руху) було не лише позитивним, оскільки проти його надмірних вимог виступали відомі письменники, зокрема Й.-В. Гете. Внаслідок проведеного «очищення» німецька мова позбулася багатьох латинських та французьких запозичень. Проте і в сучасній мові є старі лексичні надбання. Так, словники фіксують Recherche «пошук, розшук» від фр. chercher «шукати» з доданням транскрипції французької вимови. Сучасна назва Recherchesystem «пошукова система» теж базується на цьому корені.

Способи калькування запозичених слів застосовувалися і в інших мовах, зокрема слов'янських. Так, латинські хімічні назви oxygenium, hydrogenium в російській мові були перекладені (при врахуванні семантики кожної частини слова) як «кислород» і «водород». Українські назви «кисень», «водень» є скороченими кальками. За допомогою калькування створювалася польська математична термінологія. На жаль, в умовах сучасної економічної і політичної глобалізації різко зросла хвиля прямих лексичних запозичень, при повному нехтуванні калькування. Деякі переклади при цьому справляють враження міжмовної мішанини, що раніше висміювалася сатириками. Яскравими прикладами такої «суміші» можуть слугувати деякі рекламні тексти, наприклад, такий «перл», як «добре відтюнінгована автівка», де слово «тюнінг» замінює старе звичне запозичення «ремонт». Запозичені слова із суфіксом -ing стали настільки звичними (через велику кількість запозичених технічних, спортивних та ін. термінів), що виникають спроби приседнання їх до питомих коренів. Згадаймо «зацепинг», що з'явився в російських ЗМІ та означає чіпляння (небезпечне) нерозумних підлітків до дахів на вагонах метро. У нашій пресі при викладі спортивних новин не можна знайти слів «занурювання» або «стрибки у воду», тепер це найчастіше дайвінг (diving). Поряд зі словом хайтек (hightechnology), що сподобалося нашим ЗМІ, з'явилося і хайдайвінг (highdiving – стрибки у воду з високих скель). Велика кількість запозичених -інгових форм становить певну загрозу функціонуванню відомого «правила дев'ятки», яке засвоюють іще в початковій школі, оскільки в масиві запозичених слів із суфіксом -ing це правило порушується.

За останні два-три десятиліття значно збільшилася кількість інтернаціоналізмів у складі наукової та науково-технічної термінології східнослов'янських мов. Якщо у попередні часи базою для формування

інтернаціоналізмів були переважно класичні мови (латинська і грецька), тепер до них додалася англійська. Як «будівельний» матеріал для інтернаціоналізмів в англійськомовних країнах також часто використовуються класичні терміноелементи, проте їхнє своєрідне звучання за принципами англійської фонології змушує певних користувачів (далеких від мовознавчих студій) вважати такі утворення несхожими на раніше засвоєні.

Слід визнати, що доля лексичних запозичень, їх адаптація до питомих мовних структур стає серйозною проблемою для лексикологів та фахівців з культури рідної мови.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Булаховский Л.А. Введение в языкознание. – К., 1958; 2. Нікітіна Ф.О. Засоби структуризації інтернаціональних терміноелементів в українській науковій термінології // Мовознавство. – 1996. – № 4-5. – С. 47-49; 3. Нікітіна Ф.О. Вплив калькування на слов'янський словотвір та лексику // Компаративні дослідження слов'янських мов і літератур. – Вип. 10. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2009. – С. 127-130.

Пахолок З.О. (Луцьк, Україна)

Репліки у діалозі як реалізація діалогічного повтору

У статті розглядаються діалогічні репліки як один із видів повтору. Визначається структура і роль повторів у діалозі, описуються їхні функції. Особлива увага приділяється реплікам драматичного твору, оскільки він побудований на діалогічному мовленні.

Ключові слова: репліка, діалог, повтор, мовлення, драматичний твір, текст, рекурентний зв'язок, функція.

В статье рассматриваются диалогические реплики как один из видов повтора. Определяется структура и роль повторов в диалоге, описываются их функции. Особенное внимание уделяется репликам драматического произведения, поскольку оно построено на диалогической речи.

Ключевые слова: реплика, диалог, повтор, речь, драматическое произведение, текст, рекуррентная связь, функция.

The article considers dialogic turns as a type of a repeat. The structure and role of repetitions in the dialogue are determined. Their functions are described. Special attention is given to lines of a dramatic work, as it is based on a dialogical speech.

Key words: conversational turn, dialogue, repeat, speech, dramatic work, text, recurrent connection, function.